

ISSN: 2687-4393

SBED-2025 : 8(1)

Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi

Üniversite Gençliği Minik Kalplere Dokunuyor Projesi: Hatay Örneği

*İrem HÜZMELİ, ** Sabiha BEZGİN, ***Nihan KATAYIFCI

Öz

Üniversite öğrencilerinin eğitimleri kapsamında ürettikleri ürünlerin etkinliğini sınıf dışında görmeleri, toplum üniversite bütünleşmesini anlayabilmeleri ve aldıkları eğitimin uygulanabilirliğini sahada görebilmeleridir. Proje Hatay'daki bir Özel Eğitim ve Uygulama Okulu'nda gerçekleştirildi. Projeye 14 öğretmen (grup 1) ve 26 üniversite öğrencisi (grup 2) katıldı. Proje etkinliği sonrası, katılımcıların görüşleri beşli likert tipinde hazırlanan 10 soru içeren anket formuyla sorgulandı. Öğrencilerin ayrıca teknik gezi, saha uygulamaları, derslerde üretken olma, ürünlerin duyu algı motor açısından etkinliği ile ilgili görüşleri kaydedildi. Özel eğitim ve uygulama okullarında sağlık profesyoneline ihtiyaç olduğuna kesinlikle katılanlar grup 1'de %57,1, grup 2'de %82,5'ti. Ürünlerin derslerin etkin işlenmesini sağladığına grup 1'in %64,3'ü katılıyordu, grup 2'nin %73,1'i kesinlikle katılıyordu. Etkinliğin özel destek alan öğrencilerin psikososyal gelişimlerine de olumlu katkı sağladığına grup 1'in %42,9'u kesinlikle katılıyordu, grup 2'nin %69,2'si kesinlikle katılmaktaydı. Öğrencilerin % 96,2'si sınıf dışı eğitim ve teknik gezilerin artırılmasını düşünmekteydi. Sağlık alanında toplum üniversite iş birliği, sınıf dışı eğitim, transdisipliner eğitim gibi birçok kavramla ilgili yapılan nadir çalışmalardan olan bu çalışma ile okullarda sağlık profesyonellerine ihtiyaç olduğu görülmüştür. Gelecekteki çalışmaların özel eğitim ve uygulama okullarında interdisipliner sağlık eğitimlerinin etkinliklerinin araştırılması önerilir.

Anahtar kelimeler: Sınıf dışı eğitim, öğrenci, özel eğitim, sağlık eğitimi

University Youth Touching Little Hearts Project: The Case of Hatay

Abstract

University students' ability to observe the effectiveness of the products they develop as part of their education beyond the classroom, comprehend the integration between society and the university, and assess the practical applicability of their acquired knowledge in the field. The project was carried with a Special Education and Practice School in Hatay. Fourteen teachers (group 1) and 26 university students (group 2) participated in the project. After the project activity, the participants' opinions were questioned with a survey form containing 10 questions prepared in a five-point Likert type. The students' opinions on technical trips, field applications, being productive in lessons, and the effectiveness of the products in terms of sensory perception and motor were also recorded. In group 1, 57.1% of participants strongly agreed that there is a need for health professionals in special education and practice schools, compared to 82.5% in group 2. While 64.3% of group 1 agreed and 73.1% of group 2 strongly agreed that the products facilitated effective lesson delivery, 42.9% of group 1 and 69.2% of group 2 strongly agreed that the activity positively contributed to the psychosocial development of students receiving special support. Additionally, 96.2% of the students believed that out-of-class education and technical

*Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Hatay, Türkiye. E-mail: fztirem@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-3400-6016

** Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Hatay, Türkiye. E-mail: sabihahasahilog@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-8459-8956

*** Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Hatay, Türkiye. E-mail: eroglunihan@hotmail.com, Orcid ID: 0000-0002-1218-3831

trips should be increased. This study, which is one of the rare studies addressing various concepts such as university-community collaboration in healthcare, out-of-class education, and transdisciplinary education, has demonstrated the need for health professionals in schools. Future studies are recommended to investigate the effectiveness of interdisciplinary health education in special education and practice schools.

Key words: *Out-of-class education, student, special education, health education*

Geliş Tarihi: 08/02/2025 ***Kabul Tarihi:*** 21/06/2025

GİRİŞ

Öğrenme ve bilme isteği doğumdan itibaren başlar, merak ile beslenir ve hayat boyu devam etmektedir. Yaşam boyu öğrenme ile temel beceriler geliştirilir ve daha ileri bir seviyede öğrenim olanaklarına sahip olunabilir (Soran ve ark., 2008). Bu anlamda, yükseköğrenim kurumları hayat boyu öğrenmede önemli rol oynamaktadır. Özellikle 1950'lerden itibaren üniversitelerin öğretim, araştırma faaliyetlerinin yanı sıra toplumsal yaşantıya katkı sağlamak amacıyla duvarlarının dışına çıkması gerektiği konusu daha da önem kazanmıştır (Diker ve Demirel, 2012). Yükseköğrenim kurumlarının sağlık bilimleri programlarının çoğunun çekirdek eğitim programında toplum sağlığının korunması, sağlıklı yaşam için bireylerin yönlendirilmesi; eğitim, öğretim, araştırma, ulusal ve uluslararası sağlık politikalarının oluşturulması ve geliştirilmesi gibi rollerin de üstlenilmesini geliştirmeye yönelik yaklaşımlar yer alır (UÇEP, 2016). Fizyoterapi ve rehabilitasyon programları sağlık profesyonelleri yetiştiren ve yüksek öğrenim politikalarını baz alan programlardır. Bu sağlık programlarından mezun olanlar bireylerin toplumsal ve günlük yaşam aktivitelerine katılımını arttıran çeşitli uygulamalar ve müdahaleleri öğrenirler ve uygularlar (Karaali ve ark., 2020; UÇEP,2016).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de genel eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan ve özel desteğe ihtiyacı olan bireyler bulunmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemizde 2 milyon 511 bin 950 engelli birey yaşamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen İşlevsellik, Engellilik ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılmasına (ICF) göre engellilik kavramı görme, duyma, konuşma, yaşlılarına göre öğrenme/basit dört işlem yapma, hatırlama/dikkatini toplama alanlarıyla hareket güçlüğü (yürüme, tutma ve merdiven inip çıkma) alanları ile ilişkilendirilmiştir (Effen, 1988; Atbaşı ve Özdemir, 2016). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin organ kaybı, işlev bozuklukları ile fonksiyonlardaki sınırlılıkları dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim programları kapsamında rehabilitasyon sürecine dahil edilmesi gerekir. Ülkemizde Özel Eğitim hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı "Özel Eğitim Öğretim Programları" doğrultusunda özel eğitim uygulama merkezi (I. ve II. Kademe) ile özel eğitim iş uygulama merkezleri (III. kademe) ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel gereksinimine sahip olan çocuklar ICF doğrultusunda özür durumlarına göre değerlendirilip eğitim ve rehabilitasyon hizmeti almaktadır. Bu hizmet devlet destekli özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve özel eğitim uygulama okulları aracılığıyla gerçekleştirilir (MEB). Türkiye'de 30 özel eğitim ve uygulama okulu ve yaklaşık 2700 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde bedensel beceri modülü ile rehabilitasyon hizmeti alan bireylerin fiziksel, kognitif ve motor problemlerine yönelik eğitimleri ilgili yüksek öğrenim kurumlarından mezun olan sağlık profesyonellerince verilir. Özel eğitim ve uygulama okulları müfredatında ise, beslenme, sağlık ve güvenlik eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar ve el becerileri, hayat bilgisi, iletişim becerileri, matematik, müzik, spor ve fiziksel etkinlikler, sosyal beceri, okuma yazma gibi dersler yer alır. Her ne kadar 1. Kademe Özel eğitim okullarında eğitim alan özel gereksinimli çocuklar Orta-Ağır Zihinsel Engelli ve Otizm Spektrum Bozukluğu olan öğrenciler olsa da bu öğrencilerin gerek motor gerek duyuşsal, bilişsel açıdan iş uğraşı terapisi kapsamında motor duyuş bilişsel bütünleşme eğitimi almaları diğer akademik becerilerini de geliştirilebilecektir.

İş ve uğraşı tedavisi fizyoterapi ve rehabilitasyon disiplinini çekirdek eğitim müfredatında yer alır ve öğrenciler bu ders kapsamında çeşitli kazanımların yanı sıra özel eğitime gereksinimi olan bireylerin ihtiyaçlarının doğrultusunda müdahaleler öğrenir ve uygularlar (UÇEP). Ders kapsamında, özel desteğe ihtiyacı olan bireylere yönelik problemleri analiz etmeleri ve bunun sonucunda fonksiyonu kolaylaştırıcı bir ürün tasarlayarak bunu üretmeleri istenmektedir. Bu sayede öğrencilerin engelli bireylerin sorunlarını analiz etme becerini geliştirmek, sorunlara

çözüm üretmelerini sağlamak, dersi ve dersin amacını daha iyi kavramalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Üniversite öğrencilerin ders kapsamında ürettikleri ürünlerin etkinliklerini sınıf dışında görebilmeleri ve toplum üniversite bütünleşmesini anlayabilmeleri, aldıklarını eğitimini uygulanabilirliğini sahada görebilmeleri için bu proje planlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu proje, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Antakya İlçe Sağlık Müdürlüğü, Gönüllü Genç Sağlık Liderleri Topluluğu ve Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2. Kademe Özel Eğitim ve Uygulama Okulu iş birliğinde 03.11.2021’ de düzenlenen etkinlik kapsamında gerçekleştirildi. Proje kapsamında yürütülen bilimsel çalışma içinde etik kurul izni (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 2019/07) alındı. Prospektif, tanımlayıcı tipte planlanan çalışma kapsamında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü müfredatında yer alan iş uğraşı terapisi dersinde üniversite öğrencileri motor, duyu, algı fonksiyonlarını geliştirmeye yönelik ürün planı hazırladı ve üretti (Resim 1-4).

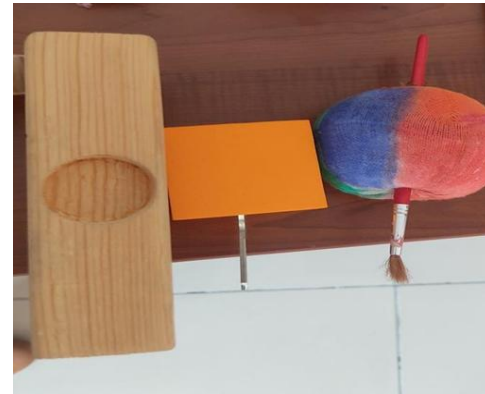
Resim 1: Motor-Duyu- Algı gelişimi becerilerini arttıran destekleyen ürün

Resim 2: Üst ekstremiteler için kaba motor bisiklet

Resim 3: Duyu girdilerini arttırmaya yönelik ürünler

Resim 4: Günlük Yaşam aktivitelerini ve becerileri arttırmaya yönelik materyaller

Çalışma Grubu

Proje Hatay' da bulunan 2. Kademe Özel Eğitim ve Uygulama Okulu'nda düzenlenen etkinlik ile gerçekleştirildi. Etkinliğe 14 öğretmen, 26 üniversite öğrencisi, o gün okulda bulunan, veli izni olan 32 özel eğitim öğrencisi katıldı. Özel Eğitim ve Uygulama Okulu'nda eğitim veren öğretmenler grup 1, üniversite öğrencileri ise grup 2 şeklinde sınıflandırıldı. Katılımcılar, etkinlik kapsamında bir araya geldi. Ürünler uygulama okulunda görev yapan öğretmenlerin önceden belirttiği ve belli problemlere yönelik olarak tasarlandı ve ürünlerin kullanımı ile ilgili detaylı bilgiler öğretmenlere anlatıldı.

Verilerin analizi

Etkinlikten 1 hafta sonra özel eğitim ve uygulama okulunda görev yapan öğretmenlere ürünlerin etkinliklerine dair görüşlerinin sorulduğu on soruluk anket formu iletildi. Etkinliğe katılan üniversite öğrencilerine ise on soruluk anket formuna ek olarak farklı 4 soru içeren başka bir anket formu daha iletildi. Sorular beşli likert tipinde "kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum" hazırlandı.

Tablo 1 de yer alan 10 anket sorusu üretilen materyallerin katkısı (2 soru), uygunluğu (3 soru), özel eğitim ve uygulama okullarında sağlık disiplinlerinin gerekliliği ve ihtiyaç (4 soru), öğrenci toplum bütünleşmesi (1 soru) gibi konuları içermekteydi. Sorgulanan 10 soru; çeşitli kademelerde özel eğitim ve uygulama okullarında iş uğraşı terapisinin gerekliliği, üretilen materyallerin eğitime katkısı, özel eğitim uygulama okullarında sağlık profesyonellerine olan ihtiyaç, üniversite öğrencisi-millî eğitim öğrencilerinin bütünleşmesi, üretilen materyallerin özel eğitim ve uygulama okullarının müfredat derslerine göre uygunluğunu, üretilen materyallerin amacına uygunluğu, üretilen materyallerin psikososyal gelişime de katkı sunacağı, özel eğitim uygulama okullarında özel rehabilitasyon okulları gibi fizyoterapiye ihtiyaç olduğu ile ilgili görüşleri beşli likert tipinde sorgulayacak şekilde tasarlandı.

Öğrencilere ek olarak sorulan dört farklı soru (grafik 3) saha uygulamaları, derslerde teknik gezi düzenlenmesi, üniversiteli gençlerin üretkenliği, üretilen materyallerin motor,duyu ve kognitif açılardan etkinliği ile ilgiliydi.

Uzman görüşü ve taslak anketin içeriğinin geçerliliğini değerlendirmek için Lawshe tekniği kullanıldı (Lawshe, 1975). Lawshe tekniği kapsamında, taslak anket formu çalışmaya kör olan 5 gönüllüye sms yoluyla gönderildi. İçerik geçerlilik oranı 0,99'du ve 5 gönüllünün cevaplarına göre $p = 0,05$ anlamlılık düzeyi vardı. Doğrulanmış anketin iç tutarlılığını belirlemek için Cronbach α (0,867) kullanıldı.

İstatiksel analizler SPSS versiyon 20 yazılımı ile gerçekleştirildi. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu görsel (histogram ve olasılık grafikleri) ve analitik yöntemlerle (Kolmogorov smirnov/ shapiro-wilk) değerlendirildi. Tanımlayıcı analizler normal dağılan veriler için ortalama \pm standart sapma, normal dağılmayan veriler için ortanca-çeyreklikler arası aralık (%25-75) ve ordinal değişkenler için frekans (yüzde, %) tabloları kullanılarak verildi.

BULGULAR

Projeye dahil olan 40 katılımcının %35'i grup 1, %65 'i grup 2' den oluşmaktaydı. Grup 1'in yaş ortalaması $30,00 \pm 5,11$ yıl, grup 2'nin ise $21,73 \pm 1,45$ yıl idi. Her iki grupta kadın cinsiyet oranı (grup 1 %64,3 & grup 2 %73,1) daha yüksekti.

Grupların etkinlik kapsamındaki görüşleri Tablo 1'de verildi. I. kademe özel eğitim ve uygulama okullarında iş uğraşı terapisinin gerekliliğine kesinlikle katılanlar grup 2'de (%92,3%) daha fazla idi. II. kademe özel eğitim ve uygulama okullarında iş uğraşı terapisinin

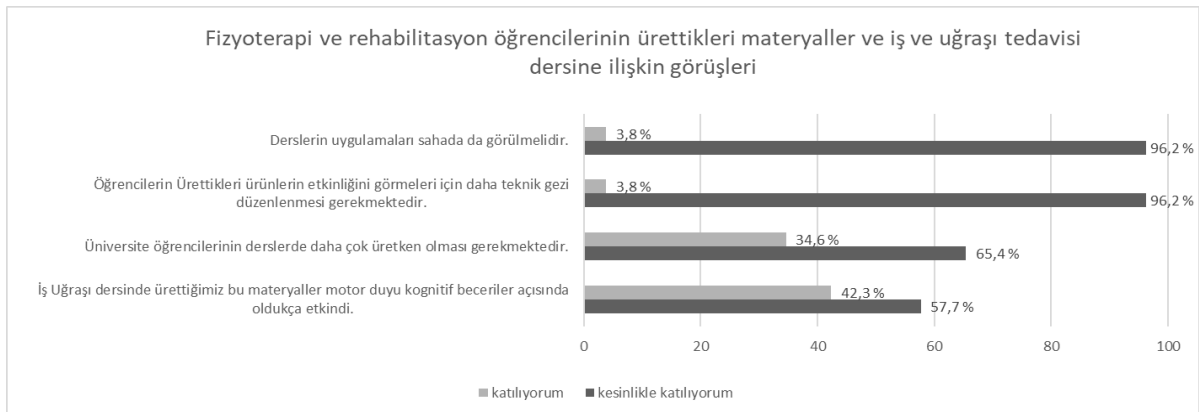
gerekliliğine her iki grupta da kesinlikle katılanların oranı en yüksek idi (grup 1, %57,1 & grup 2, %73,1). Ürünlerin okuldaki özel öğrencilerin eğitimine katkı sunduğuna yönelik görüşler gruplar arasında benzerdi ve her iki gruptaki katılımcıların büyük çoğunluğu üretilen ürünlerin etkin olduğuna kesinlikle katılıyordu (grup 1, %50 & grup 2, %57,7). Özel eğitim ve uygulama okullarında duyu, algı, motor eğitimini uygulayacak bir fizyoterapist/ergoterapist ihtiyacı olduğu görüşüne grup 2 (%82,5) daha fazla katılmaktaydı. Üniversite öğrencilerinin ürettikleri bu ürünlerin derslerin etkin işlenmesini sağladığını öğretmenlerin büyük çoğunluğu onaylarken (%64,3), üniversite öğrencileri kesinlikle onaylamaktaydı (%73,1). Genel olarak üniversite öğrencilerinin ve milli eğitimde eğitim gören öğrencilerin bu tarz etkinlikler ile bütünleşmesi gerektiği konusunda her iki grup katılımcılarının yarısından fazlası kesinlikle katılmaktaydı (%64,3 & %61,5). Tasarlanan ürünlerin özel eğitim ve uygulama okulları müfredatındaki derslere uygun tasarlandığı görüşüne her iki gruptakilerin büyük çoğunluğu katılıyordu (%57,1 & %46,2). Katılımcıların yarısı ürünlerin amacına uygun şekilde tasarlandığı konusunda hemfikirdi. Bu etkinliğin özel eğitim ve uygulama okullarında eğitim gören öğrencilerin sadece motor, duyu ve bilişsel fonksiyonlarına değil psikososyal gelişimlerine de olumlu katkı sağladığı görüşüne üniversite öğrencileri kesinlikle katılıyordu (%69,2), öğretmenlerin büyük çoğunluğu katılıyordu (%42,9). Bu okullarda fizyoterapi ve rehabilitasyon programlarına tıpkı diğer özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki gibi ihtiyaç olduğu görüşüne tüm katılımcılar katılmaktaydı (%64,3 & %84,6).

Tablo 1. Grupların görüşlerinin karşılaştırılması

	Grup 1 n (%)	Grup 2 n (%)
1. I. kademe Özel eğitim ve Rehabilitasyon Uygulama okullarında iş uğraşı terapisi gereklidir.		
Katılıyorum	8 (57,1)	2 (7,7)
Kesinlikle katılıyorum	6 (42,9)	24 (92,3)
2. II. Kademe Özel eğitim ve Rehabilitasyon Uygulama okullarında iş uğraşı terapisi gereklidir		
Katılıyorum	6(42,9)	7(26,9)
Kesinlikle katılıyorum	8(57,1)	19(73,1)
3. Üretilen ürünler okuldaki öğrencilerin eğitimine katkı sundu.		
Kararsızım	1 (7,1)	0 (0)
Katılıyorum	6(42,9)	11(42,3)
Kesinlikle katılıyorum	7(50)	15 (57,7)
4. Özel Eğitim Uygulama Okullarında duyu algı motor eğitimini uygulayacak bir fizyoterapist/ ergoterapist ihtiyacı vardır.		
Katılıyorum	6(42,9)	1(3,8)
Kesinlikle katılıyorum	8(57,1)	33 (82,5)
5. Üniversite öğrencilerinin ürettikleri bu ürünler derslerin etkin işlenmesini sağladı.		
Kararsızım	0 (0)	1 (3,8)
Katılıyorum	9(64,3)	6(23,1)
Kesinlikle katılıyorum	5 (35,7)	19 (73,1)

6. Genel olarak üniversite öğrencilerinin ve milli eğitimde eğitim gören öğrencilerin etkinlikler ile bütünleşmesi gerekmektedir.		
Katılıyorum	5 (35,7)	10 (38,5)
Kesinlikle katılıyorum	9 (64,3)	16 (61,5)
7. İş ve Uğraşı materyalleri özel eğitim ve uygulama okulları müfredatındaki derslere uygun tasarlanmıştır.		
Kararsızım	3(21,4)	2 (7,7)
Katılıyorum	8 (57,1)	12 (46,2)
Kesinlikle katılıyorum	3 (21,4)	12 (46,2)
8. Üretilen bu materyaller amacına uygun şekilde tasarlanmıştır.		
Kararsızım	2 (14,2)	0 (0)
Katılıyorum	7 (50,0)	13 (50)
Kesinlikle katılıyorum	5 (35,7)	13(50)
9. Bu etkinlik Özel eğitim uygulama okullarında eğitim gören öğrencilerin sadece motor duyu ve kognitif fonksiyonlarına değil psikososyal gelişimlerine de olumlu katkı sağladı.		
Kararsızım	4 (28,6)	0(0,0)
Katılıyorum	6 (42,9)	8 (30,8)
Kesinlikle katılıyorum	4 (28,6)	18(69,2)
10. Bu okullarda Fizyoterapi ve rehabilitasyon programlarına tıpkı diğer özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki gibi ihtiyaç vardır.		
Katılıyorum	5 (35,7)	4 (15,4)
Kesinlikle katılıyorum	9 (64,3)	22 (84,6)

Öğrencilerin ürettikleri ürünler ve iş ve uğraşı tedavisi dersine ilişkin görüşleri Grafik 3’de verildi. İş uğraşı tedavisi dersinde üretilen ürünlerin motor, duyu, bilişsel beceriler açısından oldukça etkili olduğu görüşüne kesinlikle katılanların oranı %57,7 idi. Öğrencilerin büyük çoğunluğu derslerde daha çok üretken olunması gerektiğine kesinlikle katılıyordu (%65,4). Öğrencilerin ürettikleri ürünlerin etkinliğini görmeleri için daha teknik gezi düzenlenmesi gerektiğine (%96,2) derslerin uygulamalarının sahada da görülmesi gerektiğine (%96,2) hemen hemen tüm öğrenciler kesinlikle katılmaktaydı.

Grafik 3. Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin ürettikleri materyaller ve iş ve uğraşı tedavisi dersine ilişkin görüşleri

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin ders kapsamında ürettikleri motor, duyu ve algıyı arttırmaya yönelik ürünlerin etkinliklerini sınıf dışında gözlemleyebilmeleri, toplum üniversite bütünleşmesini anlayabilmeleri ve aldıklarını eğitimin uygulanabilirliğini sahada görebilmeleri için planlanan bu çalışma, Üniversite, Milli Eğitim Müdürlüğü ve İlçe Sağlık Müdürlüğü, öğrenci topluluğu iş birliğinde gerçekleştirildi. Proje etkinliği kapsamında özel gereksinimli bireylerin, özel eğitim öğretmenlerinin ve üniversite öğrencilerinin üretilen ürünlerin uygulanabilirliğine yönelik görüşlerinin sorgulandığı bu çalışmanın en önemli sonuçları şunlardır; bu okullarda iş uğraşı terapisinin gerekli olduğuna ve uygulamak için sağlık profesyoneline ihtiyaç olduğuna öğretmenlerin yarıdan fazlası katılıyorken, üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu kesinlikle katılmaktaydı. Ürünlerin derslerin etkin işlenmesini sağladığına öğretmenlerin ve üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu kesinlikle katılıyordu. Proje etkinliğinin özel destek alan öğrencilerin psikososyal gelişimlerine de olumlu katkı sağladığına öğretmenlerin yarıya yakını kesinlikle katılıyorken, üniversite öğrencilerinin yarıdan fazlası kesinlikle katılmaktaydı. Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu ürettikleri ürünlerin etkinliğini görmek için daha fazla teknik gezi düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteydi.

Yüksek öğrenim kurumlarının öğretme, toplum hizmeti gibi işlevleri dikkate alınarak transdisipliner eğitim anlayışı kapsamında, lisans öğrencileri özel desteğe ihtiyacı olan bireylere göre çeşitli duyuşsal, motor ve kognitif beceriyi arttıran ürünler üreterek hem ders kapsamında bir şeyler üretmenin mutluluğunu yaşar, sınıf dışı eğitim pekişir hem de dersi özümsemiş olur. Türkiye’de bulunan birçok Sağlık Bilimleri Fakültesi sağlık alanında hemen hemen tüm bilim dallarının transdisipliner yaklaşımlarını benimseyerek, çok boyutlu ve çok kültürlü müdahaleyi desteklemeyi kapsayan bir eğitim vermektedir. Sağlık bilimleri alanında diğer disiplinlerin bilgilerin harmanlanması ile sorun ya da konu daha derinlemesine incelenebilmekte ve çok boyutlu ve bütüncül yaklaşımla belirlenip daha etkili çözümler bulunabilmektedir (Tercan ve Bıçakçı, 2016). Çalışmamız kapsamında üretilen ürünler transdisipliner eğitim anlayışı ile motor, duyu, algı bütünleşmesini arttırmaya yönelikti ve derslerin işleyişinde etkin oldukları hem özel destek eğitimcileri hem de üniversite öğrenci tarafından kabul edildi. Özel eğitim ve uygulama okullarında eğitim veren eğitimciler ve üniversite öğrencileri II. kademe özel eğitim ve uygulama okullarında iş uğraşı terapisinin gerekli olduğuna, duyu algı motor eğitimini arttırmak için bir uzmana ihtiyaç olduğuna, üretilen bu ürünlerin derslerin etkin işlenmesini sağladığını, üniversite öğrencilerinin ve milli eğitimde eğitim gören öğrencilerin bu tarz etkinlikler ile bütünleşmesi gerektiğini düşünmekteydi. Ayrıca bu etkinliğin özel eğitim ve uygulama okullarında eğitim gören öğrencilerin sadece motor duyu ve bilişsel fonksiyonlarına değil psikososyal gelişimlerine de olumlu katkı sağladığı görüşü hakimdi. Bu tarz okullarda bedensel beceri programlarına tıpkı diğer özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki gibi ihtiyaç olduğu ve üniversite öğrencilerinin derslerde daha çok üretken olması ve diğer uygulamalı derslerle ilgili daha çok teknik gezi düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Her öğrencinin bilgiyi alma, işleme ve yorumlama stratejisi birbirinden farklıdır. Öğrenciler sınıf dışı eğitim etkinliklerini görerak, dokunarak, hissederek kalıcı öğrenmeler sağlar, etkinliklerde eğlenir ve aktif katılırlar, yaparak yaşayarak öğrenirler. Eğitimin her kademesinde sınıf dışı eğitim uygulamalarına rastlanmaktadır (Avcı ve Gümüş, 2019). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirdikleri sınıf dışı eğitim ile öğrencilerin etkinlik ile eğlendiğini, kalıcı öğrenmenin pekiştirildiği, farklı ortamlarda değişik ve ilginç deneyimler kazandığını vurgulamışlardır (Avcı ve Gümüş, 2020). Anaokullarında sınıf dışı eğitimlerin eğlenceli ve etkin olduğu gözlenmiştir (Civelek ve Akamca, 2017). Bozdoğan ve ark. (2015), sınıf dışı eğitimi yüksek öğrenimde öğretmen adaylarının okul dışı çevrelerde bir geziyi nasıl planlayacaklarını göstermek ve bu uygulamanın öğrencilerin öğrenmelerine

etkisini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmişlerdir. Öğretmen adayları çeşitli dersler kapsamında bu tür alan gezileri faydalı olup olmadığına yönelik soruya olumlu cevap vermişlerdir. Öğrenciler ayrıca genel olarak ders kapsamında çeşitli alan gezileri düzenlenmesinin, görerek öğrenme imkânı sağlamasından dolayı bilgilerin kalıcılığını arttıracaklarını düşündüklerini bildirmişlerdir (Bozdoğan ve ark., 2015). Sınıf dışı eğitim kapsamında gerçekleştirdiğimiz bu etkinlik ile özel eğitim öğrencileri, öğretmenleri, üniversite öğrencileri arasındaki etkileşimde de benzer sonuçlar bulunmuştur. Lisans öğrencileri ürettikleri ürünlerin amaca yönelik uygulamalarını sahada gördüklerinden kalıcı öğrenme pekiştirilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin de etkinlik sonrası dile getirdikleri memnuniyet düzeyi de üniversite toplum iş birliğinin etkinliğini göstermektedir. Sınıf dışı eğitimlerin pekiştirilmesi için daha fazla bu tarzda eğitim etkinliklerine ihtiyaç olduğu aşikardır.

Mengi (2020), Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin görüşlerine yer verdiği çalışmada dezavantajlı bireyin doğrudan engeline yönelik tedavi ve terapi uygulamalarından memnun oldukları görülmektedir. Dezavantajlı bireylerin özel eğitim ve uygulama okullarında da benzer şekilde akademik olarak eğitimlerine yer verildiği görülmektedir ancak bu okullarda eğitim verenlerin de belirttiği gibi motor, duyu ve bilişsel becerilerinin artırılmasına yönelik uzmanlara ihtiyaç vardır.

Şekerci ve Batmaz (2021) işitme engelli bireyler ve ailelerine yönelik sekiz haftalık düzenledikleri sosyal etkinlik programının çocuğun yaşam kalitesinde yetersiz kalırken, ailenin yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Bu çalışmanın aksine etkinliğimiz velilere yönelik değildi. Fakat öğretmenlerin etkinlik esnasında materyalleri üniversite öğrencileriyle birlikte uygulaması çalışmamızın bir önceki çalışmaya göre farklılığıydı.

Çalışmanın pandemi zamanına denk gelmesi sebebiyle dersi başarı ile tamamlayan bütün öğrencilerin katılımı yerine, sınırlı sayıda üniversite öğrencisinin etkinliğe katılması çalışmanın sınırlılıklarındandır. Özellikle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin fiziksel bazı kısıtlamaları olduğu ve fiziksel problemlerine yönelik olarak da materyallerin üretilmesi gerektiği görülmüştür. Üretilen materyallerin bir dönemlik teorik ders kapsamında amatör olarak üretilmiş olması nedeniyle, düşük bir ihtimalle bile olsa yaralanmaya sebep olabilecek bazı unsurların gözden kaçtığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışma sağlık alanında yapılan toplum üniversite iş birliği, sınıf dışı eğitim, transdisipliner eğitim gibi birçok kavram ile ilgili yapılan nadir çalışmalardandır. Çalışmamızın dolayısıyla sağlık bilimlerinde sınıf dışı eğitimin önemini göstermesi ve öğrenci odaklı proje tabanlı lisans eğitimi konusunda farkındalık oluşturabilmesi ile literatüre katkı sağlayabilecektir. Yükseköğrenim öğrencilerinin yapılan bu etkinlik ile özel desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerle kaynaşması psikososyal etkileşimin önemini bir kez daha göstermiştir. Özel eğitim ve uygulama okullarında bedensel engelli eğitim modülü kapsamında fizyoterapist ve ergoterapistlere ihtiyaç duyulduğu yapılan çalışma ile gösterilmiştir. Ayrıca çalışmamızın sonucunda, toplum üniversite iş birliğinin ve bu iş birliği sayesinde elde edilen kazanımların somut örneği ortaya çıkmıştır. Çalışmamız, toplum-üniversite bütünleşmesini eğitimsel ve sosyal etkiler açısından irdeleyen uygulamalı bir model sunar. Sağlık bilimleri öğrencilerinin sosyal sorumluluk ve sahaya entegrasyonu konusunda nadir örneklerden biridir. Çalışmamızın sonucunda, üretilen materyallerin kullanımından memnuniyet duyan öğrencilerin, derse ve mesleğe bakış açılarında olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuç, sınıf dışı eğitim, saha gezileri ve teknik uygulamaların öğrenci gelişimine katkısı hem niteliksel hem niceliksel olarak sunulmuştur. Çalışmamızın yöntemi ve sonuçları, benzer şekilde yürütülen uygulamalı projelerin sonuçlarının nasıl

yorumlanabileceği konusunda ilgi duyan araştırmacılara yol gösterici niteliktedir. Beşli Likert tipi anketle değerlendirme yapılması, uygulamalı projelerin etkililiğini ölçme açısından örnek teşkil etmektedir. Aynı zamanda öğrenci ve öğretmen algılarının birlikte sunulması, çok yönlü değerlendirme imkanı vermektedir. Bu nedenle çalışmamız, benzer projelerde metodolojik referans olarak kullanılabilir niteliktedir.

Sonuç olarak toplum, üniversite, sivil toplulukların özellikle dezavantajlı bireyler için daha çok bir araya gelmesi gerekmektedir. Sağlık profesyonelleri eğitimin yapıtaşlarından olan transdisipliner eğitimin daha çok sınıf dışı eğitimler ile pekiştirilmesi gerekmektedir. Üniversitelerin, üreten genç nesli teşvik edebileceği, çağa uygun daha çok saha çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özel eğitim ve uygulama okullarında sağlık profesyonelleri yer almalı ve istihdamlarına yönelik politikalar geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Atbaşı, Z., & Özdemir, C. (2016). Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin sunumu. U. Sak & S. Toraman (Ed.), *Türkiye’de özel eğitim hizmetleri* içinde (ss. 49–56). Afşar Ofset.
- Avcı, G., & Gümüş, N. (2019). Sınıf dışı eğitim etkinliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Turkish Studies – Educational Sciences*, *14*(3), 351–377. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22752>
- Avcı, G., & Gümüş, N. (2020). Sınıf dışı eğitime dayalı etkinliklerle işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik ilkökul 4. sınıf öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, *11*(1), 89–106.
- Bozdoğan, A. E., Alperen, O., & Kasap, G. (2015). Planlı bir alan gezisi için örnek uygulama: Bir fabrika gezisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, *7*(2).
- Civelek, P., & Akamca, G. Ö. (2017). Açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine ait kazanımlarının gelişimine etkisi. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, *12*(18), 173–194. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12127>
- Diker, C. Y., & Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *42*, 108–120.
- Effgen, S. K. (1988). Preparation of physical therapists and occupational therapists to work in early childhood special education settings. *Topics in Early Childhood Special Education*, *7*(4), 10–19. <https://doi.org/10.1177/027112148800700402>
- Karaali, H. K., Iğın, D., Özcan, Ö., & Seçer, E. (2020). Lisans eğitiminde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin çekirdek eğitim programına göre analizi: Fizyoterapi ve rehabilitasyon örneği. *İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi*, *30*(3), 288–293.
- Koyuncu, M. (2019). *Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşım: Orman okullarında öğretmen, veli ve yönetici görüşlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575.
<https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
- Mengi, A. (2020). Engelli bireylerin gözüyle özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki eğitim durumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 19–33.
- Şekerci, Y. G., & Batmaz, R. (2021). Engeli olan bir küçük beden ve engeli olan birçok kalp. *Sağlık ve Toplum*, 31(1), 136–148.
- Soran, H., Akkoyunlu, B., & Kavak, Y. (2008). Yaşam boyu öğrenme becerileri ve eğitimcilerin eğitimi programı: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 201–210.
- Tercan, H., & Bıçakçı, M. Y. (2016). Sağlık bilimlerinde transdisipliner yaklaşım içerisinde çocuk gelişimcinin rolü. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 157–168.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2022). *Özel eğitim hizmetleri*. Erişim tarihi: 22 Ocak 2022, <https://orgm.meb.gov.tr/>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). *Engelli ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğü istatistik bülteni (Temmuz 2021)*. Erişim tarihi: 22 Ocak 2022, https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf
- Yükseköğretim Kurulu. (2022). *Ulusal çekirdek eğitim programları*. Erişim tarihi: 22 Ocak 2022, <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/ulusal-cekirdek-egitimi-programlari>